

KUNST

Siste gang i speilsalen

Besøkende til Solkongens slott i Versailles møter for tiden den japanske Takashi Murakami sine fargeprekante skulpturer. Og det midt i det aller helligste, det vil si Speilsalen og de andre rommene. Utstillingen har hatt sterke protester, og nå skriver The Art Newspaper at dette blir siste gang disse rommene brukes som visningsrom for samtidskunst. Men, understreker direktør Jean-Jacques Aillaion, slottet skal fortsatt brukes til formidlet, bare i andre rom. Og, sier han, det har ingenting med protestene å gjøre.

Sarah Sørheim

OSLO: Ifølge Galleri K vil vi i Christian Messels utstilling, som åpner på fredag, få oppleve et ikonisk verk blir plukket fra hverandre og oppstår i en ny «Messels» form. Messel blander ulike teknikker og uttrykk i sine arbeider, ofte som kollasjer. 55

OSLO: Galleri Norske Grafikere åpner i morgen en utstilling med nye arbeider av Gitte Sigmundstad. Den har fått tittelen «Vann under broen», som spiller på det britiske uttrykket for tidenes helende kraft: «water under the bridge». 55

Tid for Turnerpris

Tirsdag åpner Tate i London utstillingen med de fire nominerte til årets Turnerpris – britenes viktigste kunstoppris. Den går til en kunstner under 50 år som er fra eller bor i Storbritannia. Blant de nominerte er Dexter Dalwood, som ofte bruker kulturelle og politiske hendelser i sine malerier. Han er nominert for en utstilling hvor et av maleriene har tittelen «The Death of David Kelly» (Bildet), og forestilte en tenkt utgave av den tidligere regjeringsrådgiverens dødssted. De andre nominerte er maler og skulptør Angela de Cruz, lydkunstner Susan Phillips og kunstnerkollektivet «The Otolith Group». Sarah Sørheim

Ung opprører, aldrende klassiker

INDUSTRIELL SYMBOLIKK: Sverre Wylers på Galleri Riis

Avviklet industri

Olvind Storm Bjerke
ANMELDELSE

Sverre Wylers

Miramichi
Skulptur
Galleri Riis, Oslo
Sår til 31. oktober

Nvordan et kunstverk blir produsert kan i noen tilfeller være en nøkkel til å lese av mening i et verk. Sverre Wylers nye arbeider i Galleri Riis er produkter av en invitasjon til å lage skulptur med materialer fra en nedlagt papirfabrikk i Miramichi, New Brunswick, Canada. Wylers følger arbeidet fra bygningene kollasjer til de ble plukket fra hverandre, slik at konstruksjonstøtten kunne selges som scrapmetall.

Wylers arbeider følger demoleringsprosessen gjennom tre verkgrupper. Den første består av kubler av sammenpresset metall. Den andre viser fragmenter som velges med utgangspunkt i at de tiltaler kunstneren som objekter for estetik opplevelse. Gjennom forsiktede besleddinger skapes og forsterkes assosiasjoner til konvensjonell abstrakt skulptur. I en tredje gruppe freyer kunstneren sammen stålbelegger gjennom bolting og sveising til frittstående nye former. Materialene er bearbejdet med de maskiner som sto til rådighet i prosessen, og der de er malt er det bålet om maling funnet på stedet.

En av utfordringene var at disse objektene skulle vises i Galleri Riis, ergo måtte de ha en form og størrelse som var tilpasset dimensjonene i gallerirommet, og ikke de enorme dimensjonene i områdene på fabrikkene. To loks for at de er store, gir tilpassingen til gallerirommet verkene et preg av litt overbeholdt.

Slik utstillingen er monteret

tegner verkene seg som poetiske silhuetter mot de hvite veggene. Arbeidene freyer seg inn i en tradisjon der skrapemettall og stålbelegger presenteres mer og mindre bearbejdet som «kunst».

Wylers arbeider vokser ut av den amerikanske abstrakte ekspressionismen, der mesterskallet dette uttrykket er de internasjonale amerikanske skulptørene John Chamberlain og Mark di Suvero. Wylers objekter er ikke preget av den virile optimisme vi kan finne blant de eldre amerikanske utøverne av gigantiskulpturer i fri form. Over det hele ligger en melankolisk stemning. Prosjektet lokker fram assosiasjoner til en industri-kultur som til dels er under avvikling i den vestlige verden og på flytting til for eksempel Kina – hvor resten av skrapemettallet fra fabrikkene endte opp.

Wylers er først og fremst en maler. Fargen og forholdet mellom fargene og overflaten stofflighet spiller en avgjørende rolle for totalinntrykket. Han har funnet en mettet lysblå farge som påføres med sprøyte. I noen tilfeller dekker det hele verket, men som oftest framtrer de fortreddede bjelkene med sin opprinnelige skitt og rust i vekst rytmene av brun, grønt og blått i rustne og ru overflater, der rymplene partier utgjør en materialkontrast med sin glatte og ferske overflate.

Wylers fører inn en gruppe arbeider på vegg i utstillingen, der han har bearbejdet trafikkokkitt gjennom overmalinger. Et prosjekt som kan opplevelse som forstyrrende element, samtidig som det peker mot sammenhengene i romlige objektene inngår i innoverfor kunstnerens totale produksjon, som en forenligelse av hans tidligere arbeid med fjerne gjenstander og kollasjer bearbejdet malerisk. kunst@klassekampen.no

VERDIT Å LÅNE ØYE TIL: Inger Sitters nye utstilling viser et gjennomarbeidet og betydelig kunsterskap. Her et

litografi fra 2005.

LITOGRAFI: «Uten tittel», 1954.

MONOTYPI: «Uten tittel», 2010

AQUATINT: «Uten tittel», 1955.

Olvind Storm Bjerke
ANMELDELSE

Inger Sitter

64 år som grafiker
Kunstmuseet Galleri, Oslo
Sår til 31. oktober

Inger Sitters utstilling viser at det er all grunn til å vie oppmerksomheten til etablerte kunstnere.

Det er alltid like forbausende å konstatere at forestillingen om at billedkunstneren er en slagkraft hvor unge brushoder med jevne gamle helter, fortsatt har nakketak på svært mange. Dersom man har ambisjon om å ligge tett på begivenhetene og helst et skritt foran, så kan man ikke bry seg for mye om alt det gamle skrammet tidligere tiders kunstnere har etterlatt seg, eller om hva kunstnere som befinner seg fernit fra dagens strid har å fortelle. Det er ingen grunn til å sitte fast i en slik tvangstanke. Det kan være vel så givende å vie oppmerksomhet til etablerte kunstnere, som kan vise til gjennomarbeidede og betydelige kunsterskap, som å jakte nyheter. Når det kommer til kvalitet er det absolutt ikke identisk med aktualitet.

Inger Sitter har beveget seg fra å være en ung opprører til å bli en aldrende klassiker. Hun har gjennom seksten år tiltråkket seg oppmerksomhet som aktør i mange deler av billedkunstfeltet. Det som har gitt henne tyngde og legitimitet som aktør er at hun, allerede fra ung alder, har laget verk som er blitt oppfattet som særegne bidrag innenfor sitt område.

I perioden 1930–40 formulerer Sitter det bildeprosjektet hun senere har bearbejdet og strukket ut i ulike retninger, med steinhard konsekvens og uaffisert av skiftende trender.

Som med det meste annet vil en systematisk bearbejding av de samme problemformuleringer, angrepet fra ulike synsvinkler og med stadig mer forfintet teknikk, føre til kunsterskap med indre konsistens og gjennomarbejdet kvaliteter.

I de senere årene har Sitter vært opptatt av å oppsummere sitt livsverk gjennom utstillinger der hun har knyttet presentasjonen av nye arbeider til eldre. Utstillingen i Kunstverket Galleri rommer en gruppe ferske grafiske arbeider i form av monotyper, en trykkteknikk som resulterer i ett unikt trykk, utviklet i et samarbeid med Grafisk stentrykk på Rodeløkka. Sitter setter disse nye arbeidene inn i rammen av en retrospektiv mønstering av sin grafikk, og gir oss

anledning til å se det nye lys av den helheten livsverket utgjør. De bare endelige elementer i hennes kunst står dermed tydelig fram. Gjennom de seneste 55 år har det vært samspillet mellom organisk form, en energisk strek og en frapperende formårmåse for hvordan linjer i samspill med et rikt utviklet register av gråtoner kan skape nærmest skulpturelle virkninger på flaten.

Sitters metallgrafikk på midten av 1950-tallet hadde avgjørende betydning for en form der en spontan og personlig kalligrafisk spiller en vesentlig rolle. I et historisk perspektiv kan vi se hvordan et nært forhold mellom skrift og bilde oppstår i møtet med den skotske grafikeren Stanley William Hayter (1901–1988) og hans grafiske skole i Paris. Hayter opprettet skolen i 1926, senere kjent som Atelier 17, hvor en rekke norske slevyer var innom på 1950–60-tallet. Hayter hadde kontakt med den amerikanske ekspressionismen i New York, hvor han arbeidet og underviste i krigsårene.

Sitter er den første i sin generasjon norske, abstrakte kunstnere som tok opp elementer fra amerikansk abstrakt ekspressionisme. Det satte lenge i stand til å rive seg løs fra den stramme komposisjonsmodellen som dominerte blant frankorienterte norske kunstnere, der bildeelementer skynes nennsomt på plass i balanserte komposisjoner, konsentrert om et intrikat mønster av horisontaler og vertikaler. I Sitters grafikk kan vi spørre hvordan kulturen fra å beskrive naturformer blir til et selvstendig bildeelement, som får en sterkere og sterkere uttrykksmessig rolle i bildene, for etter hvert å forme abstrakte linjespill hvor hun improviserer og leker over et tema som kan assosieres til naturformen.

Vi aner de glattekurte steinformasjoner langs vestfoldkysten som en kilde til inspirasjon, men det ligger også mer truende formasjoner og lure på svaberget. Som en arv fra surrealismen og den abstrakte ekspressionismen, knyttes forestillinger til at det er en sammenheng mellom spontane utfall mot bildeplanet og opplevelsen av å innspenne og traumer. Bak dette ligger en tradisjon tilbake til ideen om det frigjørende potensialet i såkalt automatisk skrift.

I monotypene bidrar prosessen som fan opp i seg materiets vekt på selve streket som en metode for å heve tilføyeligheten til en faktor i bildearbeidet, og som et middel til å bryte ned faste former og rene linjer. Det oppstår amorf og eruptive strukturer, som truer med å sprenges formene og tilføre bildene indre åpning og et moment av dramatik, opplevelse og sammenbrudd. Dette gir mange av bildene en matt og sløvet kvalitet som en annen inspirasjonskilde for Sitter har vært den spanske tradisjonen, med opphav i Goyas berømte serie av svarte bilder.

Olvind Storm Bjerke
kunst@klassekampen.no